

Tēze. Prasības noilguma termiņa tecējums sākas ar to dienu, kad radušās tiesības uz prasību.

**Latvijas Republikas Augstākās tiesas
Senāta
2004.gada 17.marta**

SPRIEDUMS

lietā Nr. SKC - 176

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts šāda sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētājs senators R.Krauze,
senatore R.Saulīte,
senators O.Druks-Jaunzemis,

piedaloties advokātei E.Osei,

2004.gada 17.martā izskatīja atklātā tiesas sēdē civillietu sakarā ar prasītāja A.M. pārstāvja A.Ā. kasācijas sūdzību par Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2003.gada 2.decembra spriedumu I.E.-V. (I. A.-W.) un A.M. prasībā pret I.M. un G.P. par 35380,80 latu piedziņu.

Noklausījies senatora O.Druka-Jaunzemja ziņojumu, atbildētājas G.P. pārstāves - advokātes E.Oses paskaidrojumu, ka tiesas spriedums atstājams negrozīts, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts

k o n s t a t ē j a

I.E.-V. un A.M. pārstāvji, pamatojoties uz Civillikuma 701., 705., 707., 863., 1587., 1590.pantu, cēlušī prasību, iesniedzot Rīgas apgabaltiesā prasības pieteikumu, kurā lūguši piedzīt no I.M. un G.P. 35380,80 latus.

Pieteikumā norādīts, ka prasītāji I.E.-V. un A.M. ir nekustamā īpašuma Rīgā, [...] ielā 5/7 bijušā īpašnieka D.M. mantinieki, bet atbildētājas I.M. un G.P. ir šī minētā īpašuma līdzīpašnieka P.B. mantinieces. D.M. 1940.gada 31.janvārī pārdevis P.B. 0,113 domājamās daļas (vienu dzīvokli) no nekustamā īpašuma Rīgā, [...] ielā 5/7 par 19000 latiem, noslēdzot pirkuma līgumu un nostiprinot īpašuma tiesības zemesgrāmatā. No minētās pirkuma summas, noslēdzot līgumu, pircējs samaksājis pārdevējam 9000 latus, bet pārējo summu 10000 latus bijis paredzēts samaksāt pa daļām. Taču sakarā ar Latvijas okupāciju un nekustamā īpašuma nacionalizāciju P.B. paspējis samaksāt D.M. tikai 10100 latus vai 53,2 % no pirkuma summas, bet nenomaksāti palikuši 46,8 % no līgumā noteiktās summas. Pēc prasītāju ieskata pārdotā dzīvokļa tirgus vērtība tagad ir 75600 lati, bet nesamaksātā daļa 46,8 % no šīs summas ir 35380,80 lati.

Prasības pieteikumā norādīts, ka, pamatojoties uz likuma "Par namīpašumu denacionalizāciju Latvijas Republikā", atbildētājas ieguvušas īpašuma tiesības uz nekustamā īpašuma daļu, bet prasītāji savukārt ieguvuši tiesības prasīt veikt pilnu apmaksu par nopirktā nekustamā īpašuma daļu.

Rīgas apgabaltiesa ar 2003.gada 11.februāra spriedumu šo prasību noraidījusi.

Izskatījusi lietu sakarā ar I.E.-V. un A.M. pārstāvju apelācijas sūdzībām, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta ar 2003.gada 2.decembra spriedumu prasību arī noraidījusi.

Apelācijas instances tiesa konstatējusi, ka prasībai par parāda piedziņu pēc 1940.gada 31.janvārī noslēgtā pirkuma līguma iestājies prasības noilgums. Sakarā ar to, atsaucoties uz Civillikuma 1895., 1910.pantu, tiesa prasību noraidījusi. Bez tam tiesa spriedumā arī norādījusi, ka nav pamatots prasījums par noilguša parāda piedziņu, pārrēķinot maksājumu patreizējās nekustamā īpašuma tirgus cenās.

Par šo tiesas spriedumu prasītāja A.M. pārstāvis iesniedzis kasācijas sūdzību, kurā lūdzis spriedumu atcelt.

Kasators sūdzībā norādījis, ka tiesa, atsaucoties uz Civillikuma 1895.pantu un noraidot prasību sakarā ar noilgumu, nav ņēmusi vērā Civillikuma 1898.pantu, kurā norādīti gadījumi, kad tiesīgajām personām objektīvi šķēršļi kavē izlietot viņu tiesības.

Pēc kasatora ieskata termiņa tecējums parāda atprasīšanai un prasības iesniegšanai sācies, kad radusies iespēja atjaunot īpašuma tiesības uz nekustamo īpašumu, t.i. ar 1991.gada 30.oktobrī pieņemtā likuma "Par namīpašumu denacionalizāciju Latvijas Republikā" spēkā stāšanās brīdī. Savukārt norāde spriedumā, ka Latvijas okupācija līdz 1991.gadam neaptur noilguma tecējumu šāda veida prasībās, ir pretrunā ar vēsturisko īstenību.

Sakarā ar iesniegto kasācijas sūdzību atbildētājas G.P. pārstāvis iesniedzis paskaidrojumus, izsakot savu viedokli par to un lūdzot kasācijas sūdzību noraidīt.

Pārbaudījis sprieduma likumību un apsvēris kasācijas sūdzībā norādītos argumentus, Senāts uzskata, ka apelācijas instances tiesas spriedums atstājams negrozīts.

Apelācijas instances tiesa konstatējusi, ka pirkuma līgums, pēc kura D.M. pārdevis P.B. 0,113 domājamās daļas no nekustamā īpašuma Rīgā, [...] ielā 5/7 par 19000 latiem, noslēgts 1940.gada 31.janvārī, bet maksājuma termiņš par visu pirkumu notecējis 1945.gada 1.februārī.

Saskaņā ar Civillikuma 1895.pantu visas saistību tiesības, kuras nav noteikti izņemtas no noilguma ietekmes un kuru izlietošanai nav likumā noteikti īsāki termiņi, izbeidzas, ja tiesīgā persona tas neizlieto desmit gadu laikā. Apelācijas instances tiesas secinājums, ka notecējis prasības noilguma termiņš atbilst Civillikuma 1896.pantam, jo prasības -noilguma termiņa tecējums sākas ar to dienu, kad radušās tiesības uz prasību. Tiesības uz prasību rodas ar to dienu, kad persona uzzinājusi vai tai vajadzēja uzzināt par tiesību aizskārumu.

Ņemot vērā, ka atbilstoši Civillikuma 1893.pantam saistību tiesības izbeidzas, ja tiesīgā persona tās pienācīgi neizlieto likuma noteiktā noilguma termiņā, apelācijas instances tiesa pamatoti prasību noraidījusi.

Nav pamatota kasatora norāde, ka tiesai Otrā pasaules kara un okupācijas laiks Latvijā līdz 1991.gadam bijis jāpielīdzina Civillikuma 1898.panta 1.punktā noteiktam apstāklim, kas noilguma laika tecējumu aptur. Atbilstoši šī likuma normai, uz kuru norāda kasators, noilguma tecējums tiek apturēts, kad tiesu darbība kara apstākļu dēļ pilnīgi pārtraukta, bet Latvijas okupācijas laikā tiesu darbība netika apturēta. Prasība izriet no saistību tiesībām un nav saistāma ar 1991.gadā pieņemtajiem speciālajiem likumiem par namīpašumu

denacionalizāciju un to atdošanu likumīgajiem īpašniekiem, kā to spriedumā pareizi norādījusi tiesa.

Līdz ar to nav pamatota kasatora norāde sūdzībā, ka termiņa tecējums parāda atprasīšanai un prasības iesniegšanai sācies ar 1991.gada 30.oktobrī pieņemtā likuma "Par namīpašumu denacionalizāciju Latvijas Republikā" spēkā stāšanās brīdi.

Senāts uzskata, ka pie šādiem apstākļiem kasācijas sūdzība ir noraidāma.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 1.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts

n o s p r i e d a

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2003.gada 2.decembra spriedumu atstāt negrozītu, bet A.M. pārstāvja kasācijas sūdzību noraidīt.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs senators

R.Krauze

Senators

O.Druks-Jaunzemis

Senatore

R.Saulīte